basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

REKENINGKUNDE V1

FINANSIËLE VERSLAGDOENING EN EVALUERING

MODEL 2020

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 150

NASIENBEGINSELS:

1. Tensy anders in die nasienriglyne aangedui, is strafpunte vir vreemde items slegs van toepassing indien 'n kandidaat nie punte op 'n ander plek in die vraag vir daardie item verloor het nie (geen strafpunte vir misplaaste items nie). Geen dubbelpenalisering toegepas nie.
2. Strafpunte vir plasing of swak aanbieding (bv. besonderhede) is slegs van toepassing indien die kandidaat punte vir die bedrae vir daardie item verdien het.
3. Volpunte vir korrekte antwoord. Indien die antwoord foutief is, sien die bewerkings na wat voorsien is.
4. Indien 'n vooraansuiweringsyfer as 'n finale syfer getoon word, ken die deelpunt toe vir daardie syfer (nie die metodepunt vir die antwoord nie). Let wel: As syfers aangedui in nasienriglyne vir komponente of bewerkings, dra hierdie nie die metodepunt van die finale antwoord ook nie.
5. Tensy anders aangedui, moet die positiewe of negatiewe effek van enige syfer in ag geneem word om die punt toe te ken. Indien geen + of – teken of hakie voorsien is nie, aanvaar dat die syfer positief is.
6. Waar aangedui word, ken deelpunte toe om die kwaliteit van antwoorde te differensieer.
7. Hierdie nasienriglyne is nie vir verspreiding in die publiek nie omdat sekere items dalk verkeerd gehanteer is. Aanpassings is gemaak a.g.v. nuances in sekere vrae.
8. Waar strafpunte toegepas word, kan die punte vir daardie afdeling van die vraag nie as 'n negatiewe syfer getoon word nie.
9. Waar metodepunte vir bewerking toegeken word, moet die nasiener die redelikheid van die bewerking ondersoek.
10. 'Bewerking' beteken 'kontroleer bewerking'. 'Een deel korrek' beteken bewerking en een deel korrek. Let wel: Kontroleer bewerking moet +, -, x, ÷ wees, of per nasienriglyne.
11. In bewerkings, moenie punte toeken nie vir bewerking as teller en noemer omgeruil is – dit is ook op verhoudings van toepassing.
12. By die toekenning van metodepunte, maak seker dat kandidate nie volpunte kry vir enige vir enige item wat ten minste gedeeltelik foutief is nie. Dui aan met 'n ☒.
13. Wees bedag daarop dat party kandidate geldige alternatiewe buite die nasienriglyne verskaf. Neem kennis dat een kommentaar meer as een aspek kan aanspreek
14. Kodes: f = vreemde item; p = plasing/aanbieding.

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 9 bladsye.

Kopiereg voorbehou

VRAAG 1

1.1

Waarom is dit belangrik dat die onafhanklike ouditeure lede van 'n professionele rekeningkundige liggaam, in dié geval SAIGR ('SAICA'), moet wees? Gee TWEE redes.	
Rede 1	Om te verseker dat hulle goed gekwalifiseer is/verseker vertroue in hulle vermoëns. ✓
Rede 2	Om te verseker dat dissiplinêre stappe geneem word as hulle nalatig is. ✓

2

1.2

Waarom is dit nodig dat die gepubliseerde finansiële state van Shivas Bpk. deur 'n 'onafhanklike' ouditeur geoudit word? Gee TWEE redes.	
Rede 1	'n Onafhanklike persoon sal onbevooroordeeld wees. ✓
Rede 2	Aandeelhouers en ander lesers sal voel dat hulle die inligting kan vertrou. ✓

2

1.3

Watter soort ouditverslag het die maatskappy ontvang?

Weerhouding van mening ✓

1

Verduidelik waarom die ouditeure besluit het om dié soort verslag aan te bied.

Die lesers van die finansiële state sal nie in staat wees om die finansiële state te vertrou nie. ✓✓ een punt vir onduidelike/onvolledige verduideliking

2

1.4

Gee TWEE voorbeelde van ouditbewyse wat die ouditeure met betrekking tot hierdie probleem sou benodig.		
TWEE geldige en verskillende voorbeelde ✓ ✓	Bateregisters Debiteurestate Fisiese inspeksies Kontrakte (geteken)	Brondokumente, bv. fakture Krediteurestate Bankstate EFO-bewys (bewys van betaling)

2

1.5

Buiten die bedryfsverhouding, identifiseer een bereken EEN ander finansiële aanwyser wat die ouditeure kon gebruik het om op hierdie mening te besluit.

Vuurproefverhouding ✓

(2 600 000 – 1 700 000) ✓ **:** 7 800 000 ✓ = 0,2 **:** 1 ☑ een deel korrek moet wees: x:1

OF: 750 000 + 150 000 OF 900 000

4

Verduidelik wat die direkteure sou kon doen om hierdie mening deur die ouditeure te voorkom. Verskaf TWEE punte.	
✓ ✓ TWEE geldige & verskillende verduidelikings	Heronderhandel leningterugbetalings of kredietterme
	Stel die terugkoop van aandele uit (na 'n tyd wanneer die likiditeit verbeter)
	Reik meer aandele aan die publiek of bestaande aandeelhouers uit
	Bied uitgifte-aandele aan aandeelhouers (eerder as meer dividende betaal)
	Bied hoër dividende aan aandeelhouers eerder as aandele terugkoop
	Verminder dividende betaal om likiditeit te verbeter
	Moedig meer kontantverkope aan/raak ontslae van voorraad

2

TOTALE PUNTE
15

VRAAG 2

2.1

2.1.1	C ✓
2.1.2	E ✓
2.1.3	D ✓
2.1.4	A ✓
2.1.5	B ✓

5

2.2 VISIV BPK.

2.2.1

(i) Bereken: Waardevermindering vir die huidige jaar

Bewerkings	Antwoord
✓ (✓) 225 000 x 25% x 8/12	een deel korrek R37 500 ☑

2

(ii) Bereken: Drawaarde van voertuig verkoop

Bewerkings	Antwoord
✓ ☑ 225 000 – 37 500 sien (i) hierbo 100 000 + 75 000 + 37 500 OF: 400 000 – 212 500	Twee punte R187 500 Indien foutief, sien bewerkings na. Kan nie volpunte kry as daar onnodige bewerkings is nie.

3

Bereken: Wins/Verlies op verkoop van bate

Bewerkings	Antwoord
✓ ☑ 195 000 – 187 500 sien (ii) hierbo	Twee punte R7 500 Indien foutief, sien bewerkings na. Kan nie volpunte kry as daar onnodige bewerkings is nie.

2

Bereken: Vaste bates drawaarde op 28 Februarie 2019

Bewerkings	Antwoord
✓ ☑ sien (i) hierbo ☑ sien (ii) hierbo 10 190 000 – 37 500 – 187 500 225 000 twee metodepunte OF: 10 190 000 – (400 000 – 212 500 + 37 500) een punt een metodepunt een metodepunt Aanvaar ook grootboekrekeningformaat	een deel korrek R9 965 000☑

10 190 000	35 700
	187 500
	9 965 000

4

2.2.2

Bereken die korrekte netto wins na belasting vir die jaar geëindig 28 Februarie 2019. Dui (+) vir toename en (–) vir afname aan.	
Bewerkings	**Antwoord**
Foutiewe netto wins voor belasting	**822 700**
Voorsiening vir oninbare skulde aansuiwering	(65 000) ✓
Advertensies	9 800✓
Huurinkomste [(334 000—9000)/13]+ 3 000	(28 000) ✓✓☑*
Addisionele waardevermindering sien 2.2.1 (i)	(37 500) ☑
Wins op verkoop van bate sien 2.2.1	7 500☑
Inkomstebelasting (155 000 + 43 000)	(198 000) ✓☑*
Korrekte netto wins na belasting	511 500 ☑* *Een deel korrek

10

2.2.3

BEHOUE-INKOMSTE-NOTA:	
Saldo aan begin	**865 300**
Netto wins na belasting sien 2.2.2	511 500☑
Aandele teruggekoop 360 000✓ x R0,30 ✓ (4,10 – 3,80) ignoreer hakies	(108 000)✓
Gewone aandeledividende ignoreer hakies	(783 200)☑*
Interim	295 200✓
Finaal 2 440 000 x R0,20	488 000✓☑*
Saldo aan einde Kontroleer bewerking; aandele teruggekoop en aandeledividende moet afgetrek word	485 600 ☑*

*een deel korrek

9

VISIV BPK.: STAAT VAN FINANSIËLE POSISIE (BALANSSTAAT) OP 28 FEBRUARIE 2019	
BATES	
Niebedryfsbates (TB – BB)	10 624 000☑
Vaste bates sien 4.2.1	9 965 000☑
Vaste deposito Balanseersyfer 3	659 000☑
Bedryfsbates BL x 0,8 akkuraatheidspunt	2 320 000✓✓
Voorrade (4 300 000 ÷ 500 x 128)	1 100 800✓✓☑*
Handels- en ander ontvangbare bedrae (1 090 000✓ – 65 000✓ + 9 800✓ + 7 600✓) Advertensies	1 042 400☑*
Kontant en kontantekwivalente Balanseersyfer	176 800☑
TOTALE BATES sien totale ekwiteit en laste 12	12 944 000☑
EKWITEIT EN LASTE	
Gewone aandeelhouersbelang Bewerking	8 637 600☑
Gewone aandelekapitaal	**8 152 000**
Behoue Inkomste Sien 4.2.3 2	485 600☑
Niebedryfslaste	1 406 400
Verbandlening (1 758 000 ✓ – 351 600 ☑) 3 Sien BL hieronder	1 406 400☑*
Bedryfslaste	**2 900 000**
Handels- en ander betaalbare bedrae (1 906 800 ✓ + 28 000☑ + 7 600 ✓+ 75 000✓) Huurinkomste sien 4.2.2	2 017 400☑*
SAID: Inkomstebelasting kan deel wees van H e.a. BB	43 000✓✓
Aandeelhouers vir dividende kan deel wees van H e.a. B sien 4.2.3	488 000☑
Huidige deel van lening Balanseersyfer	351 600☑
TOTALE EKWITEIT EN LASTE 10	12 944 000☑*

30

-1 vir aanbieding in elke geval (m.a.w. maks. -2)
Vreemde items -1 maks -1

* Een deel korrek

TOTALE PUNTE
65

VRAAG 3

3.1

3.1.1	B ✓
3.1.2	A ✓
3.1.3	C ✓

3

3.2.1

Bereken: Inkomstebelasting betaal

Bewerkings	Antwoord
477 900 ✓ – 63 000 ✓ – 18 000 ✓ – 477 900 een punt + 63 000 een punt + 18 000 een punt merk een lyn/aanvaar hakies	☑ een deel korrek R396 900

4

Bereken: Dividende betaal

Bewerkings	Antwoord
195 000 ✓ + 420 00 ✓ ✓ (1 200 000 x 0,35) **OF**: 195 000 + 792 000 – 372 000 – 195 000 een punt – 792 000 een punt + 372 000 een punt merk een reël/aanvaar hakies	☑ een deel korrek R615 000

4

Bereken: Opbrengs uit aandele uitgereik

Bewerkings	Antwoord
9 300 000 ✓ 1 860 000 (300 000 x R6,20) ✓✓ 2 punte of 0 – 7 724 000 ✓	☑ een deel korrek R284 000

1 860 000	9 300 000
7 724 000	284 000

5

Bereken: Vaste bates aangekoop

Bewerkings	Antwoord
✓ ✓ ✓ ✓ Kies slegs een reël 10 658 000 – 490 000 – 408 000 – 11 835 100 OF 11 835 100 +490 000 + 408 000 – 10 658 000	een deel korrek R2 075 100 ☑

10 658 000	408 000
2 075 100	490 000
	11 835 100

5

3.2.2 Bereken finansiële aanwysers vir die jaar geëindig 28 Februarie 2019:

% bedryfswins op verkope		
Bewerkings	**Antwoord**	
2 033 900 ✓ x 100 8 725 000 ✓ alles korrek insl. 100 of %	23,3%✓ Aanvaar 23%	3
Netto batewaarde per aandeel		
Bewerkings	**Antwoord**	
8 625 000 ✓ x 100 1 240 000 ✓ alles korrek insl. R of c	695,6 sent ✓ Aanvaar 696 sent of R6,96	3
Skuld-ekwiteit-verhouding		
Bewerkings	**Antwoord**	
3 500 000 ✓ **:** 8 625 000 ✓ alles korrek insl. x: 1	0,4 **:** 1✓	3

TOTALE PUNTE
30

VRAAG 4

4.1

Verduidelik hoekom direkteure in die prys van hulle maatskappye se aandele op die JSE moet belangstel.

Enige EEN geldige kommentaar ✓✓ een punt vir gedeeltelike of onvolledige antwoord
Antwoorde vir 2 punte:

- Dit toon publieke vertroue in die maatskappy.
- Dit kan met ander maatskappye/eksterne aanwysers vergelyk word.
- Aandeelhouers wil kapitale groei op hulle belegging hê.
- Direkteure sal beoordeel word op die prestasie van die aandele aangesien dit op die prestasie van die maatskappy dui.

2

Bereken die aantal bykomende aandele in Horizon Bpk. wat Mike in 2019 op die JSE kon koop.

Bewerkings	Antwoord
✓ ✓ R420 000 ÷ R8,40	☑ een deel korrek 50 000 aandele

3

Lewer kommentaar op die prys Mike vir hierdie bykomende aandele in Horizon Bpk. betaal het en gee TWEE redes waarom hy moontlik tevrede was om hierdie prys te betaal.

Vergelyk prys betaal met NBW ✓ Syfers✓ Redes ✓✓ ✓✓

HORIZON Bpk: JSE Prys is meer as NBW met 90 sent (R8,40 – R7,50)
Geldige redes vir HORIZON**:**

- Hy wil die meerderheidsaandeelhouer wees
- Meer invloed op die besluite van die direksie
- JSE prys toon publieke aanvraag na die aandele
- Potensiaal is vir hoë opbrengste in toekoms

6

4.2

Verduidelik jou mening oor watter maatskappy die beste dividend-uitbetalingsbeleid het. Haal syfers aan.

Keuse van maatskappy: OF Horizon Bpk. OF Optima Bpk.✓
Rede: OF terughou van fondse OF beloon aandeelhouers ✓

Syfers: Horizon Bpk. betaal 67% uit (65c van 97c verdien) ✓✓ haal twee syfers of % aan
Terwyl Optima Bpk. 96% uitbetaal (80c van 83c verdien) ✓✓ haal twee syfers of % aan
Wees bewus van alternatiewe maniere van verduideliking en berekeninge, bv. bedrag of % teruggehou

6

Vergelyk en lewer kommentaar op die % opbrengs op eienaarsbelang wat deur ELKE maatskappy verdien is. Haal syfers aan.

Horizon Bpk. verdien 6,2% ✓ Ken twee punte vir die verskil 12% toe
Optima Bpk.verdien18,2% ✓
Vergelyking (kan geïmpliseer word)✓
Vergelyk met rentekoers (6,5%)✓

4

Mike voel dat die verdienste per aandeel (VPA) van Optima Bpk. aansienlik beter as dié van Horizon Bpk. is. Verduidelik waarom hy so voel. Haal syfers of berekeninge aan.

Haal VPA van Horizon Bpk. aan 97 sent ✓
Haal VPA van Optima Bpk. aan 83 sent ✓

Vergelyk VPA van beide maatskappye met:
Aandelewaarde **OF** aantal aandele besit **OF %** OOAB **OF** Netto wins ✓

Identifiseer syfers vir enige EEN vergelyking hieronder ✓✓

	Horizon Bpk.	**Optima Bpk.**
•	Koste van aandele is hoog, 750s of 840s (Opbrengs verdien, is 12,9% of 11,5%)	Koste van aandele is laag 445s of 400s (Opbrengs verdien is 18,7% of 20,8%)
•	VPA is verdien op 580 000 aandele	VPA is verdien op 1 430 000 aandele
•	% OOAB is 6,2%	% OOAB is 18,2%
•	NW na belasting is R1 202 800 (97s x 1 240 000 aandele	NW na belasting is R2 158 000 (83s x 2 600 000 aandele)

5

4.3 **Verduidelik TWEE besluite wat deur die direkteure van Horizon Bpk. geneem is in reaksie op die stand van die ekonomie en hoe hierdie besluite die maatskappy in die toekoms sal beïnvloed.**

Besluite: TWEE geldige besluite ✓ ✓ Syfers ✓ ✓

- Vaste bates verkoop R1 800 000/Geen nuwe vaste bates gekoop (R0)
- Beleggings verminder R900 000
- Lening terugbetaal R1 600 000

Invloed op Horizon Bpk. in die toekoms:
Enige EEN geldige kommentaar: ✓✓ een punt vir gedeeltelike of onvolledige antwoord

- Die infrastruktuur/grootte van maatskappy verminder, wat toekomstige winste sal beïnvloed
- Die verminderde infrastruktuur/grootte van die maatskappy kan tot kostebesparings lei (of verhoogde winste)

Antwoord vir 1 punt:

- Bespaar op rente/minder risiko

6

Verduidelik TWEE besluite wat deur die direkteure van Optima Bpk. geneem is wat risiko en hefboomfinansiering beïnvloed. Haal TWEE finansiële aanwysers aan en lewer kommentaar.

Besluite: Twee geldige besluite ✓ ✓ Syfers ✓ ✓

- Lening verhoog R3 800 000
- Aandele uitgereik R200 000

Haal TWEE finansiële aanwysers aan wat risiko en hefboomfinansiering beïnvloed en lewer kommentaar.

Haal aanwysers met syfers aan: Skuld-ekwiteit-verhouding: 0,7 **:** 1 ✓; OOTKA 15,1% ✓;
Kommentaar op: verhoogde risiko ✓/positiewe hefboom ✓ (OOTKA meer as rentekoers)

8

TOTALE PUNTE
40

TOTAAL: 150